

Opleiding kampt met te weinig aanmeldingen, overheid springt niet bij

Wie wordt er nog forensisch arts?

Eveline Brandt,
journalist

Correspondentieadres:
redactie@medischcontact.nl

beeld: RosaMedia, ANP,
Hollandse Hoogte, NFI

Aangetrokken door spannende detectiveseries als Silent Witness en CSI, droomt menige jongere van een enerverende toekomst als forensisch arts of patholoog. Maar in de praktijk schrikt de zware en dure opleiding toch af en is de instroom klein.

Meer artikelen over opleiding tot of kennis van de forensische geneeskunde vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl

‘Frustrerend is het’, zegt Kees Das, forensisch arts en jurist, hoofd van de afdeling Forensische Geneeskunde bij de GGD Amsterdam en opleider/docent forensische geneeskunde. Voor het vak van forensisch arts bestaat toenemende belangstelling onder geneeskundestudenten. Maar ondertussen is de daadwerkelijke instroom in de twee opleidingen tot forensisch arts erg mager. Vaak genoeg komt hij coassistenten tegen die zeggen: mooi vak, dat wil ik ook.

‘Maar dan zeg ik altijd: ga eerst de huisartsen- of een andere opleiding volgen, en ga dan een tijdje dokteren of op een eerste hulp werken. Pas als je dat een paar jaar gedaan hebt, ben je van harte welkom op de opleiding. Je moet je realiseren dat de arrestantenzorg het grootste deel van het werk beslaat; dat kun je beter niet aan een basisarts overlaten. Want daarbij krijg je te maken met mensen die veel theater maken of de zaak proberen te flessen, en dat moet je wel kunnen doorzien.’

Forensisch geneeskundige Kees Das krijgt veel mailtjes van tienermeisjes die willen weten hoe ze forensisch arts of patholoog kunnen worden.

‘Het vak is niet alleen spannend, ook vies en confronterend’

Zelfs middelbare scholieren, vooral meisjes, lijken nu in groten getale forensisch arts of patholoog te willen worden, vertelt Das lachend. ‘Ik krijg allemaal aardige mailtjes met de vraag hoe ze dat moeten aanpakken. Nou, zeg ik dan, ga eerst maar eens geneeskunde studeren, dan kun je daarna wel verder zien.’ De vele televisieseries die zo’n spannend en spectaculair beeld van het vak neerzetten, dragen sterk bij aan die populariteit.

In werkelijkheid, zegt Das, is het vak niet alleen maar spannend en spectaculair maar ook nog steeds vies en confronterend. En in werkelijk-

heid kost het grote moeite om een voldoende aantal forensisch artsen op te leiden én binnenboord te houden, zeker sinds de eisen zijn aangescherpt met de nieuwe Wet op de lijkbezorging uit juli 2009. Vorig jaar waarschuwde het Capaciteitsorgaan zelfs dat er binnen tien jaar een tekort dreigt te ontstaan aan forensisch artsen.

Beun de Haas

‘Voor die nieuwe Wet op de lijkbezorging hebben wij gevochten’, zegt Tatjana Naujocks, voorzitter van de beroepsvereniging FMG (Forensisch Medisch Genootschap). ‘We wilden niet dat iedere Beun de Haas forensisch werk en lijkschouwing kon doen. Artsen moeten daarvoor goed zijn opgeleid. Die strengere opleidingseisen en de bijbehorende registratieverplichting zijn er gekomen; dat was gewoon nodig. Maar het gevolg is dat nu iedereen die dit werk doet en niet officieel daarvoor is opgeleid, alsnog fors bijgeschoold moet worden.’

Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw startte de eerste opleiding forensische geneeskunde: een cursus van twintig dagen. Das: ‘Die cursus kon je volgen na je afgeronde artsenopleiding. Dan kreeg je een mooi certificaat, maar heel veel stelde dit niet voor, en het was niet gereguleerd. Iedereen kon zich toen forensisch arts noemen, het was geen beschermde titel.’ Daardoor konden ook huisartsen of jeugdartsen intern, binnen een GGD, geschoold worden door een ervaren forensisch collega die zijn

Basisopleiding forensische geneeskunde

Georganiseerd door de Netherlands School of Public & Occupational Health (NSPOH). Deze leergang is bedoeld voor de arts die werkzaam is op het gebied van de forensische geneeskunde. De opleiding omvat dertig onderwijsdagen, verdeeld over zes basismodulen. Afronding van de opleiding geeft voldoende competenties om zelfstandig te werken als eerstelijns forensisch arts. Kosten: ongeveer 10.000 euro. Officieel erkende registratie bij de FMG.

Profielopleiding forensische geneeskunde

Georganiseerd door de Netherlands School of Public & Occupational Health (NSPOH). Het doel van de opleiding is de deelnemers op te leiden tot deskundigen in de eerstelijns forensische geneeskunde binnen het kader van de sociale geneeskunde. De opleiding omvat tachtig onderwijsdagen, waarvan de helft is toegesneden op de specialisatie of het ‘profiel’ forensisch arts. Kosten: ruim 30.000 euro. Officieel erkende registratie bij de SGRC.

Van de 350 forensisch artsen die Nederland nu rijk is, gaan er velen binnen korte tijd met pensioen.

kennis overdroeg. En zo konden huisartsen zonder de cursus gevolgd te hebben bijvoorbeeld één forensische dienst per week draaien, naast hun praktijk.

Subsidie

Inmiddels zijn er twee intensievere en officiële opleidingen tot forensisch arts: een uitvoerige profielopleiding van tachtig dagen en een basisopleiding van dertig dagen (zie *kaders* op blz. 1027). Beide hebben een eigen registratie met andere eisen: onnodig ingewikkeld, vinden de betrokkenen, die deze registers graag zouden samenvoegen.

De profielopleiding, die deel uitmaakt van de opleiding Arts Maatschappij en Gezondheid, biedt veertig dagen onderwijs in de forensische geneeskunde, maar daar komen nog

veertig dagen sociaalgeneeskundige theorie bovenop, vertelt Kees Das. 'Dit is voor veel artsen een belemmering; zij zitten meestal niet te wachten op theorie over de organisatie van de gezondheidszorg en over epidemiologie. De profielopleiding is daardoor voor velen te uitgebreid, te lang, en ook te duur: het tarief dat de werkgever hiervoor moet opbrengen is ruim 30.000 euro.'

Andere specialismen binnen de opleiding Arts, maatschappij en gezondheid, zoals jeugd-gezondheidszorg en infectieziekten, worden gesubsidieerd door het ministerie van VWS. Voor het profiel forensisch arts bestaat zo'n subsidie echter niet, tot spijt en bevreemding van Das, die coördinator is van en docent aan deze postacademische opleiding. 'De instroom is dan ook heel beperkt: het aantal aanmeldingen is jaarlijks op de vingers van één hand te tellen.'

mc tv
uitgelicht

MCtv Uitgelicht ondervraagt Kees Das over het vak van forensisch arts. Een aantal cursisten van de opleiding tot forensisch geneeskundige behandelt een geval van kindermishandeling.

Bekijk het filmpje op www.medischcontact.nl/video.

Zware last

In Nederland zijn momenteel zo'n 350 forensisch artsen werkzaam; het merendeel is in dienst van een GGD. Velen van hen behoren tot de babyboomgeneratie en zullen de komende jaren dus uitstromen. Daarnaast zijn er ongeveer vijftig Nederlandse huisartsen die het forensische werk naast hun praktijk uitoefenen, meestal één dienst in de week. Voor zowel oudere forensische artsen als huisartsen zijn de aangescherpte opleidings- en registratie-eisen vaak een probleem, zegt Naujocks. 'Scholing kost veel tijd en energie, en heeft vaak niet echt prioriteit voor mensen die al twintig jaar ervaring hebben. Forensisch artsen aan het einde van hun carrière stoppen er daarom wellicht mee. En voor veel GGD's is het een zware last om een dure opleiding te moeten betalen voor mensen die dit werk maar een of twee dagen per week doen.'

Zo iemand is huisarts Hans Burggraaff uit Weesp, die al jaren geleden begonnen is met het draaien van forensische diensten naast zijn praktijk. 'Ik ben wel bekwaam maar niet bevoegd', zegt hij wat ironisch. Hij heeft vroeger een interne opleiding gedaan met nog een paar collega's bij een forensisch arts in de Gooi- en Vechtstreek. 'Nu de eisen zijn opgeschroefd, moet ik de officiële opleiding volgen. Maar ik vind dertig of veertig dagen scholing erg veel, en of mijn GGD dat kan betalen in deze tijden van bezuinigingen is onzeker.' Burggraaf moet er 'ernstig over nadenken' en vreest dat meer huisartsen in zijn situatie, net als hijzelf, nu overwegen met het forensische werk te stoppen.

Kees Das ziet twee mogelijkheden om de – dreigende – capaciteitsproblemen op te lossen. 'We kunnen bij de profiellopleiding onze eisen naar beneden bijstellen, en daarmee de kosten ook. Wanneer we die tachtig dagen halveren, zal de animo wel toenemen. Maar het zal nog heel wat voeten in aarde hebben voor we zo'n nieuw opleidingsmodel hebben opgetuigd.'

Een tweede oplossing is dat de overheid de profiellopleiding gaat financieren. 'Maar de ministeries staan niet te trappelen', zegt Das, die daar 'al heel wat keren' is langs geweest om hierover te praten. 'Justitie en VWS verwijzen naar elkaar, en vinden allebei dat de verantwoordelijkheid bij de ander ligt. Daar ben ik niet blij mee, en ik vind het ook niet terecht. Waarom een jeugdarts wel gesubsidieerd wordt en een forensisch arts niet, vind ik moeilijk te beredeneren.'

De basisopleiding, die bestaat uit dertig dagen uitsluitend forensisch onderwijs, trekt meer belangstellenden: de gemiddelde instroom daar is tien à twintig artsen per jaar. De zes modules waaruit deze opleiding bestaat, zijn eventueel verspreid over meerdere jaren te volgen, en de kosten zijn lager: circa 10.000 euro.

Ongeveer twintig nieuw opgeleide forensisch artsen per jaar volstaat tot nu toe om de uitstromers uit het vak te vervangen, maar dit gaat veranderen, vrezen Das en Naujocks. 'Er is nog geen acuut probleem, maar de verhouding tussen de in- en uitstroom is een wankel evenwicht', zegt Naujocks. 'We moeten dit heel goed in de gaten houden.'

'Waarom wordt een jeugdarts wel gesubsidieerd en een forensisch arts niet?'